

Szelényi Ferenc

(1909-1991)

Budapesten született 1909. szeptember 4-én, mint Szente Ferenc. 1940-ig nevelőapjának, Frischmannak a nevét, 1940 óta pedig a Szelényi nevet viselte. Már gyermekkorában megtanult németül és olaszul. 14 éves volt, amikor családja Sopronba költözött, Eisenstadtban végzete a reál gimnáziumot. Pályafutásának egy része orvosi, egy része mezőgazdasági kísérleti kutatómunkához kapcsolódik.

1927-től a Torinói Egyetem orvosi és sebészeti fakultásának rendes hallgatója volt. Sebész – orvosi diplomát szerzett. Másodévesen az anatómiai intézet munkatársa lett, majd 7 éven át az intézet tudományos munkatársaként dolgozott.

Betegsége és családi problémái miatt 1935-től Torinóból végleg hazatért Sopronba. Fehér Dániel professzor arról biztosította őt, hogy felgyógyulása után intézetében kutatási lehetőséget biztosít számára. Fehér Dániel segítségével kezdetét vette talajbiológiai pályafutása és a Műegyetem Soproni Növényteni Intézetében tudományos munkatársa volt 1936-1940-ig. Fehér Dániel professzor javaslatára 1940-ben azért ment Kisújszállásra, mert jelentős szerepet játszott a kísérleti állomás megalakításában.

Katonai szolgálat alól - 1940-től – felmentést kapott, de politikai okból, több ízben munkaszolgálatra hívták be. 1944. december végétől 1945 júniusáig a nagyajtai utcai szükségkórház vezetését látta el. 1945. júniustól 1947. júniusig, mint kórházi segédorvos, klinikai tanársegéd teljesített szolgálatot.

Az Agrártudományi Egyetem mosonmagyaróvári osztály Talajtani Tanszékére 1947. május 19-én nevezték ki egyetemi tanárrá, ahol 1948 végéig teljesített szolgálatot. 1949. január 1-től a debreceni osztály Talajtani Tanszékére áthelyezték, ettől kezdve Debrecenben élt. 1949. áprilisától 1953. júliusáig az agrárfelsőoktatás újjászervezéséig a Debreceni Mezőgazdasági Kísérleti Intézet Agrokémiai Osztályát vezette.

A Debreceni Mezőgazdasági Akadémia Szervező Bizottság tagja volt, 1953 júliusában megbízták a Kémiai - Talajtani Tanszék szervezésével és vezetésével. Nyugdíjazásáig - 1976-ig – megszakítás nélkül teljesített szolgálatot a Debreceni Agrártudományi Egyetemen, illetve annak főiskolai és akadémiai elődjénél, 1953-1956-ig, mint a Kémiai - Talajtani Tanszék, ezt követően pedig a Talajtani és Mikrobiológiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára volt. 1956-1965-ig a tanszékvezetői teendők mellett, mint igazgatóhelyettes, majd, mint rektorhelyettes látta el a kutatásirányításával, szervezésével, valamint a tudományos kiadványok szerkesztésével kapcsolatos feladatokat.

1976. szeptember 15-én kérte nyugdíjazását, ettől az időponttól, mint nyugalmazott egyetemi tanár, a Debreceni Agrártudományi Egyetem keretében szaktanácsadó volt és kutatómunkát is végzett.

Fontosabb kutatási témái és eredményei az alábbiak voltak:

A műtrágyák érvényesülését nemcsak a talajadottságok, hanem az elővetemény utóhatása is befolyásolja, ezt laboratóriumi érlelési vizsgálatokkal is bizonyította.

A talajok oldható tápanyag gazdálkodásának vizsgálatára vonatkozóan olyan szabadföldi gyors kolorimetriás módszert dolgoztak ki, ami lehetővé teszi, hogy egy oldószerrel egy szűrlésben lehetett a talaj nitrát, ammónia, nitrit- és oldható foszfortartalmát meghatározni.

A savanyú talajok meszezésével kapcsolatban végzett laboratóriumi érlelési és szabadföldi kísérletek azt igazolták, hogy ha a meszezést istállótrágyázással, valamint nitrogén + foszfor alaptrágyázással kapcsoljuk egybe, úgy cukorrépánál, kendernél és bükkönynél a hidrolitos aciditás és a kötöttség alapján számított mézszadagok felével, esetenként negyedével szignifikáns terméstudbletet mutatott ki.

Eredményei egyértelműen kimutatták, hogy a hagyományos istálló-trágyához viszonyítva jelentősen csökkenthető az erjedési és tápanyagveszteség – az adalékanyagok mennyiségétől függően – 50-től 100%-ig növelhető a trágyahozam. Mézshumátos szerves trágyákkal következetesen, jelentős, szignifikáns terméstudbletet mutattak ki, amelyek nemcsak kedvezőbb tápanyagellátásra, hanem a mézsz jelenlétében végbemenő humifikációs folyamatok során képződő igen kedvező fitodinamikus hatású szerves anyagokra vezethető vissza.

Olyan tömeg meghatározásra alkalmas laboratóriumi vizsgálati metodikát dolgozott ki, amellyel szintenként vett homogenizált légszáraz talajmintákból kiindulva, megszabott szitafrakciókkal készített talajoszlopokon vizsgálta, hogy időfüggvényében a felületi vízborítás hatására hogyan változik a beázás mértéke és annak átlagsebessége, valamint az átnedvesedett réteg relatív levegőtartalma.

Kétnyomatékú, csavarmenetes, perforált préskoronggal ellátott bilaterális talajprést szerkesztett, amellyel, vízzel telített és maximálisan komprimált talajmintákon meghatározta a talajok sűrűségét. A nagyszámú vizsgálat adatai alapján a sűrűség értékének 2,6-ot tekintettek.

Az általa kidolgozott izolálási és tenyésztési standard metodika tette lehetővé egyfelől talajhígítással a primkultúrák számszerű meghatározását és zavartalan izolálását, másfelől az így nyert tiszta törzstenyészetek taxonómiai vonatkozásban alakai és élettani tulajdonságainak, biokémiai aktivitásának és tuberkulostatikumokkal, antibiotikumokkal szemben tanúsított érzékenységének standard módszer szerinti vizsgálatát.

Legfontosabbnak a mézshumátos szerves trágyázásra, a talajok víz-levegő gazdálkodására és a talajlakó mycobacteriumokra vonatkozó közleményeit tartotta.

Széleskörű közéleti és tudományszervező munkát végzett. A Tudományos Minősítő Bizottság 1952 júliusában kandidátussá nyilvánította. 1988 áprilisában kérte a doktori eljárás engedélyezését. Tagja volt a Mezőgazdasági Szakbizottság Növénytermesztési Munkabizottságának.

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Hajdú-Bihar Megyei Szervezetének egyik alapítója volt. 1952 óta tagja volt az Agrártudományi Egyesületnek. 1952-1964 között a MTESZ Hajdú-Bihar Megyei Szervezetének elnöki tisztségét töltötte be,

majd 1980-ig a társelnöki teendőket látta el. A MTESZ Hajdú-Bihar Megyei Szervezetének tiszteletbeli elnöke volt.

Debreceni Agrártudományi Egyetem kimagasló kutatási eredményei és példás oktató-nevelő munkájának elismeréseként az 1984 évi tanévnyitón „honoris causa” doktorrá avatta.

Forrás: A Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Díszdoktorai (Szerkesztette: Jávor András, Debrecen 2002)